

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre ..2 frt	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	VI., Éresek-utca 2. szám.

TARTALOM: A néptanítók anyagi helyzete és gróf Csáky miniszter. — Az új népiskola. IV. Bielek Pád. Antal. — Egyesületi élet. — Tárcza: Képek az életből. (I. A becézett bábé.) Váczy István. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Hirdetések.

A néptanítók anyagi helyzete és gróf Csáky miniszter.

A magyar társadalom általában azok előtt, kik a közélet minden mozzanatát élénk figyelemmel kísérik, eléggé ismeretes a közoktatásügyi kormány ama törekvése, melylyel a néptanítók kedvezőtlen anyagi helyzetén akar segíteni. Gr. Csáky miniszternek a magyar országgyűlés asztalára letett törvényjavaslata azt célozza, hogy első sorban azon több ezerre menő s legtöbbször felekezeti iskolákban működő tanító helyzetén kell segíteni, kik a 68-iki répoktatás törvényben megállapított 300 frt minimumot sem kapják meg.

A hazai néptanítók országos bizottsága a közoktatásügyi kormány eme törekvése iránt bár a legnagyobb bizalommal és elismeréssel viseltetik, mindamellett a néptanítók anyagi helyzetének kérdését a törvényjavaslattal megoldva még nem látja s az egyetemes gyűléstől nyert megbízatásához hiven újból kérelmezi a kormánytól és törvényhozástól a tanítói fizetések minimumának 600 frtban leendő megállapítását. Az orsz. bizottság husvétii gyűléséből kifolyólag az emlékiratot e tárgyban már el is készítette s azt egy nagyobb küldöttség által április hó 28-án nyújtotta át gróf Csáky miniszternek.

A küldöttség tagjai voltak Lakits Vendel vezetése alatt: Gyertyánffy István, Jény József, Láng Mihály (Pancsova), Lederer Ábrám, Nagy László, Péterfy Sándor, Peres Sándor (Losonc), Somlyay József, Schwetz Vilmos, Tóth József tanfelügyelő, dr. Verédy Károly tanfelügyelő, Trájtler Károly, Kaszt Kálmán. A küldöttség vezetője *Lakits Vendel*, az országos bizottság elnöke, a miniszterhez intézett beszédében az ország tanítóságának mélyen mélyen érzett háláját fejezi ki a miniszternek azon gondoskodásáért, melyet a nemzet legszerényebb munkásai, a néptanítók érdekében ismételtan tanúsított. Több ízben jelent már meg az orsz. tanítói bizottság a miniszter előtt, mindig kegyteljes fogadtatásra talált s a tanítóság kéréseiből nem egy teljesített is, és ha nem is valósult meg minden,

jól tudják az ország tanítói, hogy nem a miniszter jó akaratán múlt. Megköszöni a miniszter azon gondoskodását, hogy a tanítói nyugdíjtörvény által az ország tanítósága számára, a teljes fizetésnek nyugdíjkép leendő élvezését biztosította, hogy a tanítói özvegyek és árvák ellátásáról a nyugdíjtörvény által oly nemeslelkűleg gondoskodott.

Mindezért az ország tanítósága a törvényhozó testület és főképp a miniszter iránt örökké hálás lesz.

Lakits Vendel megemlíti, hogy az ország tanítósága többet szeretett volna elérni, mert érzi, hogy többre érdemes; de azért nem zúgolódik, a vett jökért mindig hálás lesz, s nyugodtan viseli sorsát addig is, míg a közel jövő meghozza a tanítóságnak azt, a mire nagy missiójával érdemet szerez. Megköszöni a miniszter ama figyelmét, a melyben az ország tanítóságát részesíté, midőn az országgyűlés közokt. bizottságát kérte, hogy halassza el a tanítói fizetés rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalását addig, míg a tanítók orsz. bizottsága által a husvétkor tartott gyűlésen hozott határozat értelmében beadandó emlékiratot megkapja. Átadja a miniszternek a tanítók fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslat némely szakaszának megváltoztatása tárgyában szerkesztett emlékiratot, arra kérve a minisztert, hogy a tanítóság óhajait figyelembe venni s azoknak érvényt szerezni kegyeskedjék. Örömmel üdvözli az országos bizottság a tanítók fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslatot, mert első üdvös lépésnek tartja a tanítók anyagi helyzetének általános javításához.

A tanítók orsz. bizottsága 600 frtban kéri a fizetés minimumát megállapítani, de ha egyelőre 400 frtban állapíthatnák is meg, s ha a 400 frton felüli fizetés a korpótlékba nem számíthatnák be, egyelőre ez is megnyugtató lenne az ország tanítóságára nézve. Végül biztosítja a minisztert, hogy bármiként is dőljön el az emlékirat sorsa, a tanítóságnak a miniszter iránt érzett hálája és szeretete csökkenni sohase fog.

A lelkes éljenzéssel kísért beszédre a miniszter körülbelül következőleg válaszolt:

»Amint a szónok is említette, az országgyűlési

közökt. bizottságot, mihelyt értesültem a lapokból, hogy a tanítók képviselőjében kérvény intéztetik a miniszteriumhoz és országgyűléshez a tanítói fizetések rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyában, felkértem, hogy a tárgyalást néhány napra halasztza el; ami meg is történt. Tettem pedig ezt azért, mert mindenkor figyelmet fordítok a tanítók kívánságára s most is figyelemmel át akarom nézni a kérvény tartalmát, hogy az abban foglaltakból, ami csak lehet, a törvényjavaslatnál felhasználhassak. A mennyire a szaklapokból értesültem a kérvény tartalmáról, őszintén előre is mondhatom — amit különben szónokuk is érintett — hogy a legjobb akaratom dacára sem lehet most minden kívánságot, bármi jogos, megérdemelt is az, teljesíteni. Különben is jól tudják, miről van itt szó. 5000-nél több tanító van az országban, mind felekezeti, kiknek 300 forintnál jóval kevesebb a fizetésük. Arról van itt szó, hogy ezeken a szegény tanítókon, kiknél a szükség legnagyobb, segítsünk. Az államnak ez is évi 600,000, sőt a pótlékokat beszámítva, évi 900,000 forintnál több kiadást okoz. De meg kell tennünk az első lépést, mely elkészíti utját aztán annak, hogy az állam pénzügyeinek javultával fokozatosan előbbre haladjunk. E javadalom úgy egyes tanítók, mint szaklapok részéről igazságtalan megítélésben részesült, itt-ott elkeseredetten támadtak meg érte; de ez engem nem tántorít el célomtól és az útról, melyet tárczám átvételekor magam elé tűztem s melyen azóta haladok, és amely önöket illetőleg nem egyéb, mint lépésről-lépésre bár, de folytonosan előre haladni a tanítók anyagi és erkölcsi helyzetének javításában.

Javaslatom ellen, a mennyiben az a felekezeti iskolák fölött az állami felügyelet és intézkedési jog-

körét tágitja, nem egy felekezeti hatóság szólalt fel már eddig is, de a felekezetek maguk elismerik, hogy önjelölt e javaslat anyagi követelményeinek megfelelni képtelenek, mi meg a jelenlegi állapotokat, éppen e részben tovább fenn nem tarthatjuk. Különben élesen el kell választani a gyakorlati politikát az akadémikus politikától; nem tehetjük rögtön egyszerre azt, ami az ügy érdekében kívánatos, ami az ügy munkásai részéről jogos, megérdemelt; számolnunk kell a pénzügyi helyzettel; de megteszszük azt, amit az ügy és ennek munkásai érdekében tennünk lehet, haladunk lassan bár, de mindig előre s meg nem állapodva, míg célhoz nem jutunk. Nagyon köszönöm bizalmukat, elismerésüket, mely nekem igen jól esett s kérem is önöket és önökkel együtt a hazai tanítóságot, legyenek bizalommal irányomban, mert a népoktatásügy javán csak a kölcsönös bizalom mellett munkálkodhatunk sikeresen; arról legyenek meggyőződve, hogy én a tanítóság iránt teljes bizalommal viseltetem s legnagyobb jóakaratomat mindenkor megőrizem.

A küldöttség lelkes éljenzéssel fogadta a miniszter választát és a jobb jövő édes reményében távozott.

* * *

A küldöttség ezután tiszteltet *dr. Berzeviczy* Albert államtitkár és *Szathmáry* György miniszteri tanácsosnál is, kik előtt *Somlyay* József, az orsz. bizottság alelnöke adott a tanítóság óhajainak kifejezést. Mindketten szívesen fogadták a küldöttséget s megígérték, hogy hatáskörükben az ország tanítóságáért minden lehetőt megtesznek. A küldöttség *Lévay* Ferencz miniszteri osztálytanácsosnál is tisztelegni akart, kit — miután hivatalos

TÁRCZA.

Képek az életből.

I. A becézett baba.

Nem született hiborban, közönséges jómódu szülőknek gyermeke, de főúri bölesőben, selyempárnák között ringatták Benkő Laczit. Még első heteit élte, már az összes házbeliek a kiváló tisztelet, avagy — ha úgy tetszik — a szeretet kifejezéseül per »maga« szóliták, míg általa per »te« szólították apát, anyát, mindenkit. Hja, ez már a nagy uraságnak az egyik fő ismertető jele, s ebben az utánozni szeretőknek, bármennyire tagadják is Darwin elméletét, nagy számuk vagyion, hogy gyermekök iránt sokkal nagyobb illemmel viseltetnek, mint viszont megkövetelnek. A szülő magázza, pláne olykor urazza gyermekét, míg ez őt tegezi. Természetellenes ez akkor, midőn épp a megszólítás is a függésnek, a felebbvalóságnak vagy alantiságnak, a fokozottabb tiszteletadásnak kifejezésekként használtatik. Vagy nem lenne helyesebb, ha a gazda mondaná cselédjének »maga«, s ez viszont »te«? ...

— Ah, hogy ért mindent?! mondja elragad-

tatással az anya, ha a baba valami kérdésére igent bólint; pedig akaratlanul esett előre fejcskője. Hogyan is adhatna illetén kifejezést ítéletének, mikor alig három hónapos.

— Nézzé édesem, milyen figyelmesen hallgat minden szóra! súgja féloldalt megint a mama az apuskának, ki félbeszakítva a nagy hanggal folytatott diskurzust, mosolygó areczsal mélyed a »világon legokosabb gyermek«-re, majd édeskés hangon szól hozzá, mire a piczike viszont mosolyog. Pedig csak egyszerű s minden gyermekben végbenő sajátosság az, hogy 4—5 hónapos korában a hangok iránt egyáltalán érdeklődik, azoknak kellemes változata leköti figyelmét, a barátságos szem derűt varázsol arezocskájára, míg a durva, a morgó szavak, a kemény pillantások után elkomorul.

— Ne sírjon angyalom! S hogy a mindent értő, de a könyörgésre még sem hajló baba elhallgatson, szórakoztató tárgyakat raknak elé vagy kezébe, de ő bizony meglehetősen mérges, egyiket a másik után dobja a földre, majd a mama, azután a dada veszi karjai közé, hintázzák, becézik, csitítják, mignem nagy nehezen csendesedni kegyeskedik.

Édes jó anya! ezentúl gyermeked fog feletted s az egész ház felett mint egy basa uralkodni.

körítón van — nem talált hivatalában. — Az orsz. bizottság ezen ügyben a törvényhozó testületnél a napokban teszi meg a szükséges lépéseket.

*

Szívesen közöltük ezen beküldött sorokat. Csak azt jegyezzük meg, hogy az orsz. bizottság bizvást megmaradhatott volna a 600 frt mellett. A kormány ugy sem adhat többet a szegény tanítóknak, a színészeknek — igen. Minden szép szóval többre becsüljük a tettet. Látjuk: a kormány szemeiben a színész több, mint a tanító. Pedig hogy vannak eltelve a tanítói hivatal magasztos, fenséges voltával — *szavakkal?*

Szerk.

Az új népiskola.

IV.

Ezek leírása után azt veszem észre, hogy még mindig volna több és több mondani valóm a jelenlegi tervszerű oktatás és alaki nevelés ellen, de ezt csak akkor teszem meg, a mikor nem lesz közleményem olyan elégedetlen fráter-képű.

Előre tehát egyenesen az »új népiskola« felé!

A »Népnevelő« 1882-ik évfolyamában a kitűnő paedagogus, bold. Zelliger József ezt írja: »A túlterhelés nem szűnik meg addig, míg az 1868. évi t. cz. 55. §-át egy *éltrevalóbb* §-sal nem cseréljük fel, mert ami sok, az megárt.«

Bizony sok az, amit és amennyit az 55. §. a népiskoláktól kíván, s túlságos, amit egyes népiskolai tankönyvgyártók felvenni nem röstelnek.

Ugyanott így nyilatkozik a szemes paedagogus: mindez megszűnik, ha az 55-ik §-t eltörlik, és ha *reál-olvasókönyveink lesznek* stb.

Bizony jó reál-olvasókönyv kell nekünk, és

Elhiszed? A tényeket tagadni igen, de elvitatni nem lehet. Vajjon nem sírhat az a gyermek csak azért, mert esetleg valamit nem tettek a kedvére? S ha ekkor itt jelzett eljárásod azt eredményezi, hogy sírással bármit is kivisz, mert ezt a hatalmát ő igen hamar megjegyzi és érezteti, s így lassan-lassan az önfejűség, a türelmetlenség, a zsarnokság rossz szelleme ragadja uralma alá már zsenge lelkét, ki leend felelős mindezért? Hja, azt ne adj' Isten, hogy az aranyos bábé csak egy könyűt is ejtsen, megrepedne a jó (az ám!), szegény, szerencsétlen anya szíve.

A bábé már járni is tud. A papa és a mama vetélkedve kedveskednek valami meglepetéssel, miközben észrevétlenül állhatatlanná teszik magzatukat. Panaszkodnak is csakhamar: különös, hogy ez a gyermek nem tud játszani, csak kapkod, alig foglalkozik egy-egy játéktárggyal valamelyes ideig, míg mások órákig elkoecsigatnak, lovagolnak, stb. Oh, azért Isten mentsen az okokra rámutatni! Ki ezt merészli, az egész ház ellensége lenne.

A bábé megszokja mindannak birását, amit óhajt, a nélkül, hogy annak beszerzésére még nagyobbacska korában is gondolna. A papa ma ilyen kalapocskát vesz, a mama holnap olyan ruhácskát varrat a kedves aranyosnak. E mellett azonkívül,

pedig olyan, amely valláserkölesi alapon szerkesztve a közéletbe vágó dolgokat tartalmazza. Van-e most olyan olvasókönyvünk, amely csupán az életbe vágó dolgokat tartalmazza és valláserkölesi életre tanít? Tudtommal egy sincs.

Van annyi tankönyvünk, akár Bakonyban a vadgomba, de mind egy kaptafára van az gyártva és mind — nem kielégítő. Most minden tantárgyra van külön-külön tankönyv, ha még 20 évig élek, és így haladunk a tankönyv-gyártással és haszná-lással, megélem, hogy minden tanítványomat egy könyvvel megrakott számár fogja kisérni az iskolába.

Most legujabban vannak még »énektanárok« is. Mikor én iskolába jártam, akkor csak imádságos könyvből tanultam énekelni. És most? A daltá-rakból, kóta szerint tanul a gyermek énekelni: nines menyország se pokol-féle világi dalokat.

A tankönyveket nem engedélyezni, de betiltani kellene, *az osztott népiskolákban legelőbb.*

Népiskolai tanuló kezébe tankönyv — ismeret-körének terjesztésére — nem való. Népiskolában »beszéd-értelemgyakorlatok« alapján kell a tanuló ismeretkört átgítani, nem pedig beemlézéssel.

Népiskolában szükséges csak az abc az írás-olvasás megtanulására, és reál-olvasókönyv az olvasás értelmezésére.

A népiskola IV. osztályu tanulója, ha jó sikerrel elvégezte ez osztály tananyagát, felvétetik a gymnasium, reál vagy polgári iskola első osztá-lyába. A népiskola IV. osztályában tanult a tanuló olvasást, írást, magyar nyelvtant, szám- és mértant, földrajzt, történelmet, alkotmánytant, természetrajzot és természettant. Mit tanul a tanuló a gymnasium, reál vagy polgári iskola I. osztá-lyában? Ugyanezt és ugyanilyen rendben. Ha a

hogy a kapottat talán meg nem becsüli, értéket annak nem tulajdonít, a fenhéjázás, a pökhendi büszkeség, a nagyzás hóbortja lesznek természeté. . . .

Nemrégiben egyik nagyobb város vendéglőjében találkoztam egy vézna, 18—20 évesnek látszó fiatal úrral. Ismerősnek tetszett. Hogy-hogy nem, elég az hozzá, beszédbe elegyedtünk; megtudtam ki-létét: Benkő Laci volt.

— Emlékszik e reám? kérdezém, miután a multat fölidézttem emlékezetében.

— Oh igen! válaszolá ő szomorúan.

Kérdezgettem egyet-mást rövid életéből attól kezdve, amint a szülei házból kikerült.

— Mihez sem volt kedvem, azt — nyugodja-nak békén a hant alatt — jó szüleimnek köszön-hetem. A tanulás nem eselt nyemre; ugy nevel-tek, mintha százezrek állnának rendelkezésemre, ki ítélhet el, ha én erre támaszkodva, reménye-met, minden ideáloamat a jövőben csak a jó élet, az urizálás képezte. Annál keserűbb vala a fel-ocsulás, midőn úri neveltetésem a pár ezer forint-ter felemészítve, szüleimet elveszítve, az élet ten-gerére dobattam. Könnyű lapdaként hányt a leg-kisebb szél, mert állhatatlanná, jellemiszegényné, gögössé tettek, ki dolgozni nem tanultam, a szer-

tanuló itt is előlről kezdi a tanulást, akkor miért gyötörtük mi őt annyira a népiskolában? Ha a tanuló itt is előlről kezdi a tanulást, mire való volt a népiskola fáradozása és a gyermek túlterhelése? Arra talán, hogy az egy osztályt vezető 3—5 professzor meg ne erőltesse magát? Köszönöm az ilyen tulságos jószívűséget!

A népiskola csak akkor felel meg teljesen feladatának, ha annyit vesz fel feldolgozandó tananyagának, a mennyit túlterhelés nélkül elvégezhet, és a melyből életbe vágó dolgokat meríthet a tanuló.

Hittant, bibliai történetet, számtant és írásolvasást külön-külön tantárgyként kell a legterjedelmesebb modorban vezetni.

Ezen tantárgyakat, mint alap és legfőbb ismereteket magukban foglalókat nemesak a felsőbb intézetbe lépni szándékozó tanulók részére tartom szükségesnek külön-külön tanítani, hanem mert minden szükségeset magukban foglalnak. A többi reáltantárgyat olvasókönyvből, a beszéd és értelem fejlesztése alapján lehet csak az életre hatóan tanítani.

Tudom, többen a tanügy hátramoszítójának fognak engem declarálni ezen tankönyvek eltávolításáért, de legyen örömük — igazuk is lesz, a mennyiben a tankönyvgyártók és kiadók megszűnnek minden tanév kezdetén kapu nagyságu reklámokkal mulattatni a deákseréget és bosszantani a szegény szülőket. De nem bánom, csak legyen világosság s gyakorlati kiképzés a nép legalsóbb osztályaiban.

Hogyan lehet gyakorlatilag kiképezni az ifjúságot?

Könyvből még senki sem tanulta meg a képességét, a lakatosságot, a kapálást, a favágást,

zeménynek értéket tulajdonítani nem tudhattam, nagyobbát önmagamnál nem ismertem, hiszen ott-hon parancs volt szememnek egy pislantása is. Néhány középiskolát végeztem s így előképzetségem alig is szerezhet igényt nagyobb állásra, mint amilyent jelenleg betöltök. Irnokoskodom. Lassan beletörődtem a sorsba, az élet iskolája megtanított volna tűrni, szenvedni, nélkülözni, de ekkor meg elkényeztetett testem lázadt fel ellenem. A túlfeszítés megboszulta önmagát. Ahol mások a munkát kezdik, én ott kimerülten hagytam abba dolgomat, mert amihez az ember szoktatva nincs, abba csak idővel és nehezen éli bele magát. Beteges vagyok, ki tudja meddig szenvedem bű... Itt elhallgatott, mintha megbánta volna, mi akartalan esúszott nyelvére. Sejtettem mi volt az. Vigasztaltam, bátorságra, férfias kitartásra ösztökélve. Végtelenül megsajnáltam szegényt, mert én nagyon jól tudtam, hogy ki oka szerencsétlenségének. Utam sietős lévén, elváltunk.

Hja, igaz az, amit Rousseau mond: »Az ember nevelése születésénél kezdődik; mielőtt (az ember) beszél, ért, már is nevelődik... Első nevelőnk, első tanítónk — a mi táplálónk.

Váczy István.

az esztergályozást, a szántást, de a lóhajtást sem. Világos tehát, hogy én sem fogom ajánlani, hogy könyvből levest főzni, vagy gereblyét összetakolni tanítsunk.

Aki gyakorlatilag akar tanítani, annak dolgozni kell tudni, mert gyakorlat teszi az embert mesterré.

A várromok falain, a fák kérgén, a sziklák üregeinek oldalain látjuk a fiatal emberek, szerelmes párok vagy turisták ifjúkori örömeik emlékére figyelmeztető jeleit, csak a fiatal korát az iskolai padok között leélő embernek nincs örömmonogramma. S miért? Mert ifjúkori örömeit az ismeretek szerzésének módja miatt nem élvezhette.

Börtönök lakói belevéselhetik szenvedéseiket a fegyház czelláinak minden zugába, a világ bármely munkása szórakozhatik, csak a magyar iskolás gyerekek a sok iskolai feladat és lecke terhe alatt nincs ideje a szórakozásra. Pedig nem mondhatjuk azt, hogy a magyar iskolás gyerek irtózik a munkától, de inkább azt, hogy munkára nyújtja kezeit.

Az ifju iskolai élete nem egyéb, mint a száraz tudományok itatós papiros módjára való beszívása. A mennyit a koponyája beszívni képes, annyira állapittatik meg diplomájának és személyiségének az értéke. Igazán sajnálatra méltó akárhány diplomatikus ember, ha állomást nem kap, mert diplomája szakmáján kívül nem értékes.

Iskolai életünk minden mozzanatán meglátszik az *idegen eszmék* égető parázsa s a száraz tudományanyag és nemzeti szellem közt tévelygő áradat, mely mintha csak a tanulás nyomatékosságával a gyermek cselekvési hajlamát lenyomni, bénítani akarná.

Tanulóink annyira meg vannak terhelve a száraz tudományok bemagoltatásával, hogy az iskolán kívüli időt sem élvezhetik szabadon, különösen városokban. Hanem azt is a feladatok elkészítésével vagy a lecke megtanulásával kell eltölteniök.

A játékra, a munkára gondolni sem lehet, ha nem akar bukni, elégtelen osztályzatot kapni a tanuló.

Az ilyen testet bénító, lelket feszítő tanuló-élet megkönnyítésére legalkalmasabb és egyszersmind leghathatósabb szer: *a népiskolai kézimunka-tanítás olyan fokban való ápolása, mint akár a reáltantárgyaké.*

Franciaországban Ferry közoktatásügyi minisztersége alatt minden népiskolában kötelezővé lett a kézimunka-tanítás.

Németországban is gyökeret vert a Knabenhandarbeit-Schule.

Skandinávia, Dánia és Finnország klasszikus földjei lettek az iskolai műhelynek.

Dániából került ki a kézi ügyességek nagy prófétája: Klauson Kaas huszárcapitány, ki hazáját és Németországot elárasztotta ilyen műhelyekkel. (Adna az Ég Ura nekünk is ilyen prófétát!)

Svédországban — hol az egyetemi ifjuság sem restel kézimunkával foglalkozni — van egy szeminarium, ahol kézimunka-tanítók képeztenek.

Skandinávia népiskoláiban a realiak a műhelyek munkájával egybeolvadtak, annyira, hogy az ottani fogalmak szerint csak az az ifju ismeri igazán szülőföldjét, aki agyagból úgy kiludja formálni képét dombjaival, hegyeivel, vizeivel és szagatott tengerpartjaival, amint azt az Úristen megteremtette.

A kézimunka-tanításnak nemcsak abban van a főbecse, hogy ügyessé teszi a szemet és kezét, edzi a testet, hanem abban is, hogy az ifju akaraterejét, az akadályok leküzdésében való állhatatosságát, türelmét, nyugodtságát és éberségét izmosítja.

Pártolja-e valaki minálunk a kézimunka-tanítást, avagy törekszik-e azt előmozdítani? Miért nem létesítenek ilyeneket az állam, a felekezetek és a társulatok? Hisz' az ipariskola sokkal hasznosabb még, mint a rajzterem avagy tornaterem.

Létesítsünk »*elemi iskolai gazdasági ipariskolát*«, olyant pedig, amely a legtöbb mesterség elemeit tanítani fogja úgy, hogy a tanuló nem szakoktatásszerűleg fog képezetni, de a gazdasághoz, a házi szükségletekhez tartozó tárgyak elkészítésére annyira fog keze ügyessége idomíttatni, hogy annak idején képes lesz saját erejéből valamit alkotni.

Az igaz, hogy eme gazdasági ipariskolai élet más mezbe öltöztetné jelenlegi elemi iskolánkat, az igaz, hogy zajával több változatosságot hozna a jelenlegi egyhangu rendbe, de ki kételkedik abban, hogy éppen ilyen modulatio mellett volna legfűrgébb és legkedélyesebb tanuló-seregünk?

Azon urak, akiknek ilyen gazdasági ipariskolai élet hallatára borsódnik a hátuk, ne féljenek annyira a gyalutól, a fűrésztől, a reszelőtől stb., nem olyan komisz szerszámok azok, és azután az ilyen iskola felszerelése sem olyan kovácsműhely-képű.

Ha megnéznék egy ilyen iskola belsejét, meggyőződnenek arról, hogy ámbár van ott néhány gyalu-pad, eszterga-pad, véső-szekrény, kalapács, fűró, fűrészt stb. még sem más kinézésű az, mint egy iskolai tanszerraktár, avagy a falusi öreg schulmeister iskolája. Talán még rosszul sem fog esni szemüknek, ha látják, mily serényen és kedélyesen foglalatoskodik benne a gyerek nép. Egyik agyagból pipát formál, a másik fából csizmahúzt készít, a harmadik próbál egy igát összeállítani, a negyedik kalitkát szerkeszt stb. Az egyik oldalon fűrészelnek, a másik oldalon kalapálnak.

Ilyen szerszámokat kellene minden népiskola számára beszerezni és használtatni is. Tanítás előtt és után a tanulónak szabad volna kézimunkájához menni és dolgozni. A tanító ennek-annak segítve, mutogatva, szintén részt venne a dolgozók sorában.

A realiak tanítását egészen a kézimunka tanításával kellene párhuzamban és összefüggésben tanítani.

Ez az én »uj népiskolám«.

Bielek Pád. Antal.

Egyesületi élet.

A szatmármegyei róm. kath. néptanítói egyesület folyó évi rendes közgyűlését április hó 20-án tartotta meg Szatmáron.

A közgyűlést megelőzőleg az egyesület tagjai szent misét hallgattak. Ennek végeztével a róm. kath. népiskola II. osztályu tantermében gyakorlati előadást tartatott. Az előadó ez alkalommal *Bodnár György* szatmári tanító volt, ki saját, ötödik osztályu tanítványaival foglalkozva, sikerült előadásban mutatta be, miképen kell a népiskolai növendékeket a kamatos-kamat számítás gyors és biztos, de egyuttal okadatolt műveletébe bevezetni.

A gyakorlati tanítás befejeztével az egylet tagjai a püspöki palotába mentek, hogy az egyesület pártfogójának bemutassák hódoló tiszteletüket. Tóth Sándor elnök volt a tisztelgők szónoka, ki a tanítóegyesület munkájára kérte a főpásztor áldását. Ő méltósága kegyesen fogadta az egyesület tagjait és kijelentette, hogy örömmel látja ismét együtt a vármegye kath. tanítóit, s édesen emlékezik vissza a mult évi közgyűlésre, mely alkalommal oly kedves órákat szerzett neki a tanítóegyesület. Beszéde folyamán a tanítói állás fontosságát méltatta, kijelentve, hogy a jövő kor háláját biztosítja azon tanító, ki a fiatalságot jól neveli. E tárgynál szívére kötötte a tanítóságnak a vallásos érzelem ápolását, melyre első sorban ők vannak hivatva. Végül a tanítók szellemi munkájára főpásztori áldását adván, élénken kérdezősködött az egészségügyi s egyéb viszonyok felől.

A közgyűlés d. e. 10 órakor vette kezdetét. A tagok szép számban jelentek meg; képviselve volt minden esperesi kerület. Tóth Sándor elnök üdvözölvén az egybegyűlt tagokat, a gyűlést megnyitja. A gyűlés tárgyai valának:

I. A tárgysorozat felolvasása után a jegyzőkönyv hitelesítésére fölkértek dr. Steinberger Ferencz és Szilvássy László egyesületi tagok

II. Jankovits János jegyző az egyesület 1891—92. évi működéséről számol be. A felolvasott jelentésből kiemeljük a következőket: 1) Van az egyesületnek összesen 174 tagja; és pedig 2 tiszteletbeli-, 17 alapító-, 27 pártoló-, és 128 rendes tagja. 2) Az egyesület vagyona az 1891. év végén készpénzben és népbanki betétben 679 frt 40 kr.; tagdíj hátralékban 88 frt. Az orsz. kath. tanítói árva- és menedékház javára gyűjtött alap 112 frt 9 kr. 3) Az egyesület könyvtára 249 kötetben 198 önálló művet tartalmaz a szaklapok és folyóiratokon kívül. 4) Az elmúlt egyesületi év folyamán 2 központi és 1 nagy választmányi gyűlés tartott. 5) Segélyezés címén 35 frtot utalt ki az egyesület. 6) Az egyesület hivatalos közlönye, az »Iskola«. 7) Nagyválasztmány négy pályátételt tűzött ki összesen 50 frt jutalommal; e czélra Haulik László felsőbányai tanító felajánlott 1 drb 10 frankos aranyat, püspök ur öméltósága 5 drb. cs. kir. aranyat. 8) Az 1891. évi közgyűlést követő társasbéd alkalmával a tósztok megadóztatásából 8 frt gyűlt be az orsz. kath. tanítói árva- és menedék-

ház javára. Ez alkalommal néhai Dorogi Antal siremlékének költségéhez 17 frt 69 krral járultak az egyesület vidéki tagjai. 9) Nagyválasztmány megállapítván a tiszteletbeli tagságról szóló okmány szövegét, védnök, elnök és jegyző aláírásával megküldötte az egyesület tiszteletbeli tagjainak. 10) Az esp. kerületek gyűléseiről fölvelt jegyzőkönyvek másolatai a központi választmány elnökének be nem küldettek.

III. Az egyesület pénztári számadása rendben találtatván, a közgyűlés *Méder Mihály* pénztárost az 1891. évről a számadás további terhe alul fölmenti, egyttal buzgó működéséért jegyzőkönyvileg szavaz köszönetet.

IV. Számvizsgáló bizottság és választmány javaslata alapján részint eltávozás és elhalálozás, részint kilépés folytán összesen 14 drb díjnyugta 14 frt értékben töröltetett.

V. Választmány 4/1892. számú határozatából a pályázat eredményét kihirdetés végett a közgyűléshez átteszi, minek folytán felolvasatott a bírálati vélemény s a jeligés levelek felbontattak.

Az első tételre: »Kell-e a népiskolai tanítónak figyelemmel lenni a társadalmi hibákra, hogyan és minő eszközökkel kell azokat orvosolni? beérkezett egy pályamű, mely a jutalomra méltónak ítéltetett. Jeligéje: »Jézus Krisztus a tanítók eszménykepe.« Szerzője: Ember Károly, f-bányai tanító.

A második tételre: »Mennyiben szükséges a földrajz tanításánál a természetben való szemléltetés; hogyan járjon el a tanító e tekintetben?« beadatott egy pályamunka a következő jeligével: »Fokozatosan haladjunk az ismertről az ismeretlenre.« Szerzője csak részben foglalkozván a pályakérdéssel, a díj ki nem adatott; e tárgyat az egyesület újból kitűzi.

A harmadik tételre: »Hogyan kell a népiskolai növendékeket a kamatszámítás gyors és biztos, de okadatolt műveletébe bevezetni?« egy pályamű érkezett be, mely a bíráló-bizottság legnagyobb elismerését érdemelte ki. Ezen, minden tekintetben kitűnő és talpraesett dolgozat jeligéje: »Ne adjunk kész szabályokat.« Szerzője: Bodnár György szatmári tanító.

A negyedik tételre: »Tartassék mintaleczke a vasról« beadatott egy pályamunka, mely általában sikerült, a hiányos helyek kiegészítése és módosítása után abszolút értékkel bír, s a jutalomra érdemesnek ítéltetett. Jeligéje: »A hasznossági szempont stb.« Szerzője: Bodnár György.

Az ötödik tételre: »A kath. tanító viszonya az egyházhoz« három pályamű érkezett be. A jutalmat a bíráló-bizottság véleménye alapján »Ki az iskolát elszakítja az egyháztól stb.« jeligéjű munkálat írója érdemli, mert ez a legjobb a három közt, jóllehet nem bír abszolút irodalmi becses. Szerzője: Zavaczky István csekei tanító.

A hatodik tételre: »A helyes önértet nevelése a népiskolában«, beadatott három pályamű. »Erény az élet« jeligés munkálat annyira kimagaslik a három közül, hogy a b. bizottság örömmel ítéli oda szerzőjének, Ember Károlynak, a jutalmat. Dicsé-

retet érdemel: »Nem tudjátok, hogy az Isten temploma vagytok stb.« jeligés munkálat. Szerzője nem adott engedélyt a jeligés levél felbontására.

Közgyűlés örvendetes tudomásul veszi a pályázat szép sikerű eredményét, elnök indítványára ugy a pályadíjnyertes — valamint a pályázatban részt vett többi tanítónak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

VI. *Ember Károly* felolvassa jutalmazott pályamunkáját, melynek czime: »A helyes önértet nevelése a népiskolában« a különben kényes természetű tárgyat igen talpraesetten fogta föl és fejtegeti. E fejtegetés logikus, egységes központ körül mozog. Bizonyos könnyűség, határozottság, világosság, korrektség jellemzik irályát, melynél fogva kellemes benyomást tett a hallgatókra. A gondolatok nemesek, érvei meggyőzők, szóval minden tekintetben oly munka mely irodalmi színvonalon áll, s abszolút értékűnek tekinthető Közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet szavazott felolvasónak.

VII. *Mondik Endre* esanálói tanító a gyakorlati tanításról tesz jelentést a közgyűlésnek. — Előadó szakértelemmel és lelkesedéssel emlékezik meg a tanítás lefolyásáról, kiemelve annak főbb mozzanatait. A részletezésnél elismeréssel szolt ugy a sikeres előkészítésről, mint a kitűnő előadásról, melylyel jeles kartársunk a nehéz tételt köztettségessé oldotta meg. Különösen kiemeli a helyesen feltett kérdéseket és a praktikus példákat, melyek a számtanításnál nagy szerepet játszanak. — Közgyűlés elismerést és jegyzőkönyvi köszönetet szavaz Bodnár György tanítónak sikeres és tanulságos gyakorlati tanításaért. Az elhangzott éljenekből bőven kijutott az előadónak is, ki méltán megérdemlé a közgyűlés elismerését.

VIII. Indítvány nem tétetvén, közgyűlés elhatározta, hogy a jövő évi nagygyűlés Szatmáron fog megtartatni. — A közgyűlést társasbéd követte.

Tudósító.

Irodalom és művészet.

— **Német olvasókönyvek.** A legtöbb középiskolában már évek óta kitűnő sikerrel használt Felsmann-féle »Deutsches Lesebuch« *II. része* immár kilenczedik kiadásban látott napvilágot. E kiadásban az eddigi, szöveg alatti magyar jegyzetek helyett a könyv végéhez terjedelmes német-magyar szójegyzék van esatolva. A tanárok szívesen fogják fogadni azt az utasítást is, mely a különféle nyelvtani és stilsztikai gyakorlatokra alkalmas olvasmányokat jelöl meg. A 16 ivnyi munka a Wodianer F. és Fiai czég kiadása. Ára 90 krajczár. — Ugyane czégnél jelent meg Felsmann német olvasókönyv *IV. részének* negyedik kiadása is, mely többféle czélszerű javításokat foglal magában. Ára 1 forint.

— **Mária hava.** A b. Szűz buzgó tisztelőinek a májusi magánjátatosságokra ajánlva. — A szép kiállítású imakönyv ára vászonkötésben 50 kr, félvászon-kötésben 40 kr., kereszkötési bélyeg 5 krajczár. — Megrendelhető *Wajdits* Nándor Szent Család kath. könyv- és műkereskedésében Budapest, üllői-út 21. sz. — Melegen ajánljuk.

VEGYESEK.

»Epéskedések« és »a főv. tan. vallásossága«. A Comenius-féle ünneppel szemben lapunk 6. számában kifejezett álláspontunkat a »Népnevelők Lapja« nem helyeselte: elfogulatlanoknak, tapintatlanoknak nevezett el, akik az embereket vallásuk szerint taksáljuk. Álláspontunk helyességét az események teljesen igazolták. S most, hogy lapunk 12-ik számának szerk. telefonjában azt bátorzkodtuk írni, hogy az illető lap szerkesztőjére csak azért neheztelünk, mert hirdetett függetlenségét feláldozva, kath. ember léteire be hagyta magát ugratni, és hogy lapunk 16-ik számában Comenius véleményét a kath. vallás- és egyházzól mertük közölni, azon igaz megjegyzéssel, hogy »az olyan katolikus, aki vallásának üldözőjét, ócsárlóját ünnepli, nem lehet igazi katolikus« — a »N. L.« t. szerkesztője nekünk ront és azon meggyőződésben van, hogy a »N—ő« a legsárgább gyűlöléssel van eltelve iránta. Ezen állítás ellen felesleges védekezünk; a fentebbieknél többet nem mondunk s csak tulesigázott fantázia képes abból legsárgább gyűlölést kihozni. És éppen azért felesleges a t. kolléga figyelmeztetése, hogy hiába gyűlölködünk; mert mi bizony semmiféle színben sem táplálunk gyűlölést senki iránt. — Az embereket — ismételjük, daczára a t. kollega ur e nembeli elfogultságának — jövőben is vallásuk szerint fogjuk taksálni. Mert kell! Erre tanítanak a protestánsok maguk (kivételeket azonban ismerünk), azok, akik t. kolléga urat lapunk ellen felizgatták »a felvilágosultság« álarcza alatt, a kik mindig azt nézik, mi a protestáns, s a könnyenhiívó, gyenge katolikusokat kelepcezőjükbe csalván, szemükbe port hintvén, őket saját hitsorszáik ellen heczezelik. — Ami a példavevést illeti, utaljuk t. kollegánkat lapunk 13-ik számára, ahol kellőképen méltattuk Comenius *paedagogiai*, de csakis ezen érdemeit. — Azt állítja a t. szerkesztő úr, hogy Comeniust mi tettük meg a kath. vallás »üldözőjének«. Nagyon sajnáljuk a t. kolléga e nembeli járatlanságát. Ha ismerné, pedig ismernie kellene C. minden művét, nem tette volna magát ezen állításával neveltségessé. Hogy lehet valakit azzá tenni, ami már különben is, előttünk teljesen érthetetlen. — Azon állítás, hogy »de mortuis...« nagyon tág terjedelmű. Ilyen módon a rablót is becsületes embernek kellene mondani halála után. — Kétségbe vontuk a főv. tanítósság vallásos voltát, hozzá téve: tisztelet a kivételeknek, mert ismerünk nagyon sokat, akikhez semmi kétség sem fér. Ez ügyben azonban a »N. Lapja« t. szerkesztőjének extemporációit össze kell kapcsolnunk Jeny József urnak, a budapesti tantestület elnökének erre vonatkozó, a »N. L.« f. é. 18-ik számában megjelent cikkével. Ugy a »N. L.« szerkesztőjének, mint a tt. elnökének védekezése nagyon gyenge, fogyatékos és tarthatatlan. Különben ítéljen a szives olvasó maga. A »N. Lapja«-nak szavai ezek: »*Vallásosak-e a főv. tanítók vagy sem, ahhoz sem a Népnevelőknek, sem a tanügynek nincs köze*«. Nagy mondás! Nekünk mint a hitvallásos iskola hívei-

nek talán van egy kis közünk hozzá, de hogy a tanügynek semmi köze sem volna hozzá, azt bizonyára a t. kolléga sem hiszi. Az izgatottság hevében irhatta ezt, mert józan ember ilyen állítást nem kockáztathat meg. — »Bigottizmusnak a főv. tanítóssága nem lehet hirdetője, sem követője.« Ezen nyilatkozatnak örülünk, mert akkor a főv. tan. mind vallásos emberek! A bigottizm. ugyanis álvallásosság, komoly vallásos élet és szigorú erkölcsösség hiánya. Ha ezt értette a t. szerkesztő úr, pedig csak ezt érthette, akkor a főv. tanítók hittan üldözése teljesen megfoghatatlan, vagyis a főv. tan. valóban bigottok. Kérjük ezt megmagyarázni, mert itt megáll az eszünk. — *Jeny J.* úr fejünkre czitálván az 1868-iki népokt. törvény 57. §-át, azt állítja, hogy *felületes* ismeretből mondunk ítéletet, pedig a *szereket vallását* hirdetni köteles róm. kath. paphoz ez nem illő, mert ez által másokat legszentebb érzelmeiben sért. A tanítást nagyon köszönjük, ámbár hivatlan szájból jön. — De mit is mond az az 57. §, mely állításunkat tönkre teszi és a budapesti tanítótestületet s annak t. elnökét fehérre mossa? »*A községi elemi iskolákba minden hitfelekezet gyermekei járhatván, híveik hit- és erkölcsi oktatásáról az illető hitfelekezetek tartoznak gondoskodni*«. »Ez, azt hiszem — ugymond J. úr — elég világosan mutatja, hogy a közs. elemi iskolákban a hit- és erkölcsi oktatására vonatkozólag kit illet a jog és kötelesség. A budapesti tanítótestület tehát ezen *jogot akarta tiszteletben tartani...*« *Risum teneatis!* A hitfelekezetek jogát akarják tiszteletben tartani, midőn a hittant kihagyják a fő- és melléktantárgyak közül! Hogy gyakorolhatják a hitfelekezetek jogukat, ha a hittan egyáltalában nem tantárgy? Ez fából vaskarika. Ez nem egyéb, mint kibúvó! Azt különben mindenki tudja, hogy az 57. §. arra vonatkozik, hogy a hittannak, mint tantárgynak felosztása és terjedelmének meghatározása az illetékes egyházi hatóság jogköréhez tartozik. Ha tehát a hittan kiküszöböltetik a népiskolai tantárgyak közül, amit a budapesti tanítótestület előterjesztése czélzott, hogy fogja az egyh. hatóság annak tananyagát meghatározhatni? Ha nem tantárgy a hittan, hogy fogják azt a hitfelekezetek taníthatni? — És ez jelenti a hitfelekezetek jogának tiszteletben tartását! Még egyszer: *Risum teneatis amici!* — Azt mondja továbbá J. úr, hogy a főv. tanítók ismerik és teljesítik is azon kötelességeket, melyek a gyermekek *általános* (sic!) *vallás-erkölcsi nevelése szempontjából* a tanítói hivatallal járnak! Hogy fér össze az *általános vallás-erkölcsi neveléssel* azon további kijelentés, hogy a főv. tan. testület minden egyes tagja egyszersmind saját egyházának is igaz, őszinte híve? Ezt nem értjük! Vagy az egyik, vagy a másik, mindkettő nem fér meg egy kalap alatt! (A magaviselet mellől miért törték az »erkölcsi«-t? Bizonyára az *általános vallás-erkölcsi nevelés szempontjából!*) — Végül örömmel veszünk tudomást arról, hogy a J. úr ellen irányult bizonyos vád, melyet azonban a »N. Lapja« közölni jónak nem láttak, *ez idő szerint* minden alapot nélkülöz. Tehát a multa nézve

birt alappal. *Ez idő szerint* tehát szívesen kérünk tőle bocsánatot, és intézkedni fogunk, hogy *J. úr a magyarországi szabadkőművesek lajstromából* törültessek.

Irhattunk volna még többet és erősebben is, de az emberszeretet meleg hangja, mely a »N. Lapja« t. szerkesztőjének sorain végig vonul, minket is (?) elfogott, s puztlán a tényeket czáfoltuk. Ha mindazonáltal személyt érintettünk volna, ugy őszintebocsánatért esedezünk.

— **Templom-orgonák** 4, 10 és 14 változatúak, valamint új és használt *zongorák, pianók és harmoniumok* jótállás mellett jutányos árban kaphatók: *Végh B. Károly* budapesti orgona- és zongora-gyártónál, VII., király-uteza 85. szám alatt.

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szabad. hangszer-ipar

Budapest, VII., Kerepesi út 36.

Saját gyártmányu mindennemű hangszerek és azok kellekei és alkatrészei. Mindennemű hangszerek és zenélőművek javítása és hangolása szakszerű pontossággal eszközöltetik.

— Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —

Harmonikáról külön árjegyzék kérendő.

Zongorák javítása és hangolása pontosan eszközöltetik.

MINIATUR-ARISTON

változtatható játéklapokkal és korlátlan műsorral. Ezen új találmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz meg száz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 8 frt 50 kr., a kótalapok dbja 25 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy utánvétellel fogantósíttatnak.

Harmonium-különlegességek nagy választékban.

Legalkalmasabb az énekkar vezetésére a **MINIATUR-HARMONIUM**.

Ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedésében

BUDAPEST, Múzeum-körút (a Nemzeti színház bérházában)

megjelent és kapható:

MAGYAR ÁLTALÁNOS LEVELEZŐ

és HÁZI TITKÁR.

SZERKESZTETTE: **KNORR ALAJOS.**

— Két kötetben füzve **3** forint. —

Díszes vászonkötésben **3** forint **60** krajczár.

Budapest, 1892. Nyomatott Buschmann F.-nél (Harisch-bazár).

A Budapest-ferenczvárosi templom részére szállított üveg-festmény rajza.

H A N N A H H E N N E H E G E V E

LIGETI SÁNDOR, Budapest, papnövelde-utca 6. sz.

Ajánlja saját készítményü üvegfestményeit templomok számára szőnyeg- és mozaikmintákkal, figurális alakokkal, modern vagy antikstyl szerint.

Költségtervezeteket és rajzokat kívánatra bérmentve küldök.

Egy nagy SZENT ERZSÉBET-et ábrázoló üvegfestmény, mely az 1891. évi temesvári kiállításon az aranyéremmel lett kitüntetve, jutányos áron eladó.

SPECIALISTA szab. legújabb **1891** szab. **SÉRVKÖTŐKBEK** találmányu

KELETI SÉRVKÖTŐ

CSEKIR. OSZT. MACYSZAB. **EGYOLD. 6. FRT. KÉTOLD. 12. FRT.** BELGAKIR. SZAB.

Ezen legújabb találmányu sérvkötőnek a legnagyobb szaktekin-télyektől elismert **előnye**, hogy rendkívüli czélszerű idomíthatósága által a **legnagyobb sérvet biztosan benntartja.**

ÚJDONSÁG
Keleti-féle Gummi sérvkötőknél a pelották szintén teljesen a sérvhez idomíthatók.

Ez feltűnést keltő **ujdonság**, az eddig forgalomban levő gummi sérvkötők nem idomíthatók és ennél fogva a sérvre gyakorolt nyomás csak a leg-ritkább esetben kis kezdő sérvknél volt kielégítő. Megrendeléseket diszkrétén és gyorsan eszközöl.

KELETI J.

cs. és kir. szabad. gyáros és specialista sérvkötőkben Budapest, koronaherczeg-u. 17. (Szerviták pal.) Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Cs. kir. szabadalmazott

Chemiai-technikai laboratorium,
hektograf-, gummiáru- és
kautschuk bélyegző-gyár
erőműtani és véső-műintézet,
mindennemü irodai szükségletek gyára.

TINTNER J. E.

Vegyész-mérnök.

A felséges kir. család több tagjának, ugy-szinte a legmagasabb bel- és külhoni hatóságok, előljáróságok, intézetek stb. szállítója.

Alapított 1850-ben.

BUDAPEST, Kigyó-tér 2. szám.

Bécs, V., Krongasse 6. saját házában.

Ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedésében

BUDAPEST, Múzeum-körút (a Nemzeti színház bérházában)

a következő könyvek megjelentek és kaphatók:

Ezen kitűnő tankönyvek az elemi és polgári iskolai használatra a m. kir. közokt. miniszterium 17,358/88. sz. rendeletével általánosan engedélyezve vannak.

Schiller-Berényi. Könyvviteltan kereskedelmi és hasonfoku iskolák számára. I. rész. **1.50**, II. rész **1.90**. III. rész. **Ára 1.50**

Balló. Stylszerű rajzminták. **Ára 1.50**

Führer Ignác. Magyartalanságok betűrendben. II. kiadás. **Ára —40**

Uj magyartalanságok betűrendben. **Ára —40**

Szemák István. A nő a társadalomban. **Ára —70**

Csesztve község története és leírása. Irta Kálnay Nándor. **Ára —50**

A középiskolai oktatás sikertelenségének okairól. Irta Szemák István. **—50**

Tafferner Béla. A szín és színharmónia. **Ára 2.50**

Theokritos Idylljei és a görög s római idyll. Tanulmány. Irta Baszel A. **Ára 1.70**

Tagányi. Az országos levéltárban levő magyar családi nemes oklevelek jegyzéke. **Ára 1.—**

Zománczfestészet.

Majolika-imitáció, beégetés nélkül.

A legujabb és leghálásabb műkedvelői munka.

WOCZASEK KORNÉL

festék-kereskedő.

Budapest, IV. ker., Károly- és Sütötteza 11. szám alatt.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Most jelent meg és kapható:

A magyar korona országai hegy- és vízrajzi térképe, elemi oktatásra igen czélszerű. — 25 kr.

A Rondirás módszeres iskolája, Kollacszkovszky Szilárdtól. — 30 kr.

Térképhálózatok, térképrajzoláshoz, 100 lap 2.50, 1 lap 3 kr.

KÁROLYI GYÖRGY

papirkereskedésében

BUDAPEST, V. Dorottya-u. 10.,

ahol azonkívül elismert jó minőségű irkák, szépírási füzetek, rajzkönyvek, rajzfüzetek s minden iskolai szerek jutányosan beszerezhetők.

Gorombán örölni

5 perczig forralni

Kathreiner malata kave gyarai

Berlin-München-Bécs

Egészség

Kathreiner

Elvezet

Takarekosság

Legjobb pótkávé

Kathreiner

Kneipp - Malatakávéja,

az egyetlen babkávé ízével és illatával bíró malatakávé.

Sohasem nyitottan, csupan eredeti csomagokban a fenti védjeggyel.

Kapható minden gyarmataru és droguista uzletben

HIRDETÉSEKET

lapunk részére elfogad

a kiadóhivatal.

Budapest, VI. ker. Érsek-utca 2. szám.